

Scientific Bulletin of Chełm
Section of Pedagogy
No. 1/2019

KONCEPCJA PRACY DYPLOMOWEJ NA KIERUNKACH
SPOŁECZNYCH O PROFILU PRAKTYCZNYM

THE CONCEPT OF DIPLOMA THESIS IN SOCIAL DIRECTIONS WITH
A PRACTICAL PROFILE

PIOTR MAZUR

The State School of Higher Education in Chełm (Poland)
e-mail: pmazur@pwsz.chelm.pl

ABSTRACT: *The purpose of the article is to present the concept of a thesis on practical social studies. The article is based on experience related to the preparation of implementation works under the project Program of apprenticeships at the State Higher Vocational Schools in the field of Pedagogy at the State Higher Vocational School in Chełm. The diploma theses were prepared in accordance with the principles of the Learning by Developing method, in close cooperation of the student with the supervisor and employer's representative, who acted as the company apprenticeships' supervisor.*

KEY WORDS: *diploma thesis, apprenticeships, Learning by Developing*

WPROWADZENIE

Pytanie o relację pomiędzy teorią i praktyką jest jednym z podstawowych zagadnień w pedagogice. Aktualnie aspekt kształcenia pedagogów w relacji teorii i praktyki stanowi wyzwanie dla polskich uczelni wyższych.

Wolfgang Brezinka, pisząc o pedagogice praktycznej, słusznie zauważa, że „Pedagogika praktyczna jest teorią przygotowującą do właściwych działań wychowawczych w danej sytuacji społeczno-kulturowej. W miarę możliwości powinna się ona opierać na wiedzy naukowej, lecz musi być wolna od zbędnego naukowego balastu. Ma do wykonania cztery zadania, które przekraczają możliwości innych nauk. Powinna:

- proponować wychowawcom wartościującą interpretację sytuacji społeczno-kulturowej;
- wytyczać i uzasadniać konkretne cele wychowania;
- dostarczać praktycznych ocen, reguł lub propozycji dotyczących działań wychowawczych oraz różnych form instytucji wychowawczych;
- promować cnoty zawodowe wychowawców oraz specyficzną dla nich orientację co do wartości społecznych, udzielać im intelektualnego i emocjonalnego wsparcia” (Brezinka, 2005, p. 209).

Z kolei Stanisław Nalaskowski proponuje „ujęcie poglądów na temat studiów pedagogicznych w dwie grupy, zgodnie z którymi:

- studia pedagogiczne są studiami wyłącznie zawodowymi, toteż ich celem jest wykształcenie kandydatów do określonej profesji, w wąskiej specjalności. Po ich ukończeniu absolwenci będą specjalistami-praktykami, profesjonalistami w dziedzinie działalności wyznaczonej w procesie społecznego podziału pracy (np. pedagog opiekuńczy, andragog, pedagog szkolny itp.);
- studia pedagogiczne są studiami określonej dziedziny wiedzy, a więc pedagogiki jako nauki, zaś kończący je absolwenci zasilają społeczność naukową teoretyków, znawców tej gałęzi wiedzy i metodologii badań odpowiadającej wybranej subdyscyplinie nauki o wychowaniu (np. historyk wychowania, teoretyk wychowania, pedagog ogólny itp.)” (Nalaskowski, 1981, p. 151).
- Bogusław Śliwerski zwraca uwagę, że „Obecny zawód pedagoga coraz częściej postrzegany jest kompetencyjnie. Akcentuje się potrzebę

specjalistycznego przygotowania do tej roli w zakresie pożądaných sprawności i umiejętności, które powinny być wsparte wiedzą ogólną teoretyczną, kierunkową (pedagogiczną) i specjalnościową oraz niezbędnymi cechami osobowości, w tym także w zakresie myślenia (najlepiej twórczego)” (Śliwerski, 2010, p. 37).

AKTUALNE WYZWANIA W REALIZACJI PRAKTYK ZAWODOWYCH

Nowelizacja ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* z dnia 11.07.2015 r. wprowadziła rozróżnienie na profil ogólnoakademicki i profil praktyczny kształcenia. Zgodnie z zapisami w ustawie, program kształcenia o profilu praktycznym obejmuje moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych realizowanych przy założeniu, że ponad 50% programu studiów, określonego w punktach ECTS, obejmuje zajęcia praktyczne kształtujące te umiejętności i kompetencje, w tym umiejętności uzyskiwane na zajęciach warsztatowych.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów precyzuje, że zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym mają być prowadzone: w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej; w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów; przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.

Zdecydowana większość Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych zdecydowała się zmodyfikować programy kształcenia na profil praktyczny. Do końca 2016 roku uczelnie miały obowiązek wprowadzić w swoich programach kształcenia trzymiesięczne praktyki zawodowe dla studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym.

W powszechnej opinii pracodawców, studia i praktyki zawodowe są za mało praktyczne, za mało przystające do realnych potrzeb zmieniającego się ustawicznie rynku pracy. Jednym z postulatów interesariuszy zewnętrznych było, aby treści nauczania były bardziej dostosowane do realnych warunków w zakładach pracy. Analiza przeprowadzona przez Katarzynę Klimkiewicz wskazuje na rozbieżności w postrzeganiu praktyk zawodowych przez:

pracodawców, studentów i uczelnie. Istotną różnicą pomiędzy programem praktyk zaplanowanym przez uczelnię, a praktyką zorganizowaną przez pracodawcę, jest ukierunkowanie jej na realizację celów zakładu pracy. Praktyki zawodowe są dla studenta okazją do zapoznania się z rzeczywistym rynkiem pracy (Klimkiewicz, 2015, p. 93-101).

Wsparciem dla skuteczności i efektywności realizowanych praktyk zawodowych jest stała współpraca uczelni z pedagogami, wychowawcami, nauczycielami i dyrektorami placówek, w których studenci odbywają praktykę, na podstawie zawartych umów i porozumień, poprzez monitorowanie realizacji poszczególnych etapów praktyki, ewaluację zdefiniowanych działań, oraz walidację procesu realizacji praktyk (Mazur, Miterka, 2011, p. 675).

Praktyki studenckie są istotnym elementem programu kształcenia Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych. Cele praktyk zawodowych koncentrują się na kwestiach merytorycznych, związanych z poznaniem procesów i procedur (m.in. zasad BHP), poznaniem specyfiki miejsca pracy i zasad w nim obowiązujących oraz na pozyskaniu doświadczenia w realizacji zadań praktycznych, z zastosowaniem wiedzy zdobytej podczas studiów.

W 2016 roku, w ramach projektu pozakonkursowego o charakterze koncepcyjnym pt. *Program praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych*, wyłoniono 27 publicznych i niepublicznych uczelni zawodowych, których zadaniem było przeprowadzenie dodatkowych praktyk zawodowych na kierunkach studiów o profilu praktycznym. Celem projektu było wypracowanie ogólnopolskiego, jednolitego systemu 6 - miesięcznych praktyk zawodowych w uczelniach zawodowych. Rezultatem projektu był rozwój kompetencji studentów, zwiększenie elastyczności uczelni w zakresie tworzenia programów kształcenia oraz zacieśnienie współpracy między pracodawcami a uczelniami. Jednym z zadań dla uczelni uczestniczących w projekcie było przygotowanie prac wdrożeniowych.

PRACE WDROŻENIOWE Z ZASTOSOWANIEM METODY LEARNING BY DEVELOPING

Metoda Learning by Developing (LbD) powstała w fińskiej uczelni Laurea University of Applied Sciences po to, by pogodzić obszary: badań i rozwoju, nauczania i współpracy ze środowiskiem regionalnym (pracodawcami). Metoda

opiera się na pracy z problemem, z projektem, który pochodzi z życia zawodowego i powstaje w konsekwencji współpracy z pracodawcami, można powiedzieć – na zlecenie pracodawcy. Pracodawca zleca do rozwiązania studentowi realny problem (case study), który przy pomocy nauczyciela akademickiego i zakładowego opiekuna praktyk przygotowuje innowacyjne rozwiązanie, które może być wdrożone w placówce edukacyjnej. W ramach współpracy: student, nauczyciel akademicki (promotor pracy dyplomowej) i specjalista będący przedstawicielem pracodawców (zakładowy opiekun praktyk) są równorzędnymi partnerami, a ich współpraca jest postrzegana jako okazja do poprawy kompetencji wszystkich wymienionych podmiotów. Metoda Learning by Developing opiera się m.in.: na założeniu koncepcji nauczania Johna Dewey'a – uczeniu poprzez działanie, interakcję społeczną, aktywność. Projekt ma uwzględniać potrzeby pracodawców i wpisuje się w obszary, w których studenci chcą stać się w przyszłości ekspertami. Pomysł na projekt może pochodzić od studenta, wykładowcy, pracodawcy lub może zostać stworzony wspólnie (Ratajczak, Uroda, 2016, p. 221-231; http://www.pi.gov.pl/parp/chapter_86197.asp?soid=FD823A510E54443DBE66E723159D712E, access: 20.09.2018 r.).

Praca dyplomowa składa się z trzech zasadniczych rozdziałów: teoretycznego, badawczego i opisującego realizację działań projektowych.

Rozdział teoretyczny omawia przyjęty problem/zagadnienie w świetle literatury przedmiotu. Rozdział ten zawiera podrozdziały, które uszczegóławiają podjęty przedmiot badań w kontekście np. grupy wiekowej, do której odnosi się autor pracy lub specyfiki pracy w danej placówce. Student, dokonując analizy literatury, powinien przedstawiać jej efekty w sposób problemowy. Poszczególne podrozdziały powinny mieć określoną strukturę i być opatrzone wstępami i podsumowaniami.

Rozdział badawczy przedstawia podstawy własnych badań empirycznych. Rozdział ten zawiera następujące elementy: przedmiot i cel badań; organizację i przebieg badań (informacja ta powinna być spójna z realizowaną praktyką studencką, należy podać numer oraz datę zawartego porozumienia/umowy, na podstawie którego student otrzymał skierowanie na praktykę); metody, techniki i narzędzia badawcze; charakterystykę badanej grupy. Zaleca się badania

praktyczne (diagnostyczne, oceniające, badania w działaniu) z wykorzystaniem metod praktycznych.

Rozdział opisujący realizację działań projektowych powinien być wykonany w oparciu o obowiązującą w uczelni dokumentację zajęć praktycznych lub praktyk zawodowych oraz w oparciu o dokumentację placówki, w której realizowano praktykę oraz prowadzono badania. W rozdziale tym problem, podjęty w temacie pracy, powinien być przedstawiony w świetle własnych działań przeprowadzonych w placówce podczas praktyki pilotażowej. Jego struktura powinna korelować z problemami badawczymi określonymi w rozdziale drugim. Ważnym elementem tego rozdziału są wnioski i rekomendacje, w których należy przedstawić podsumowanie całego projektu oraz sugestie, co należy zrobić, aby poprawić istniejącą, zdiagnozowaną sytuację w placówce. Przy formułowaniu wniosków powinno być odniesienie i nawiązanie do części teoretycznej pracy w taki sposób, by stanowiła ona spójną całość.

Przykład układu pracy wdrożeniowej:

Temat: Techniki mediacyjne w pracy nauczyciela przedszkola

Wstęp

Rozdział I – Rola i znaczenie mediacji w pracy nauczyciela przedszkola

1. Mediacje i techniki mediacyjne
2. Mediacje a aktywność społeczna dziecka w wieku przedszkolnym
3. Mediacje w pracy nauczyciela przedszkola

Rozdział II – Diagnoza potrzeb nauczycieli przedszkola w zakresie stosowania technik mediacyjnych

1. Przedmiot i cele badań
2. Organizacja i przebieg badań
3. Metody, techniki i narzędzia badawcze
4. Charakterystyka badanej grupy

Rozdział III – Mediacje w przedszkolu

1. Dynamika i sytuacje, w których nauczyciele przedszkoli stosują techniki mediacyjne
2. Praktyka w przedszkolu
3. Opis działań przeprowadzonych w przedszkolu
4. Ocena rezultatów podjętych działań

Zakończenie

Bibliografia

Spis tabel

Aneks

***

Podsumowując, realizacja założeń zawartych w projekcie *Program praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych*, stworzyła okazję do ściślejszej współpracy trzech podmiotów: studentów, nauczycieli akademickich i przedstawicieli pracodawców. Zapoczątkowana w 2016 roku współpraca przy tworzeniu i realizacji prac dyplomowych jest kontynuowana. Dotychczas powstało kilkanaście prac licencjackich i magisterskich na kierunku Pedagogika, które zostały przygotowane zgodnie z metodą Learning by Developing. Przedstawiona koncepcja prac dyplomowych wpisuje się w nurt badań w działaniu (action research) (Sagor, 2013), które są niezbędne w procesie kształcenia praktycznego przyszłych pedagogów.

BIBLIOGRAPHY:

- Brezinka, W. (2005). *Wychowanie i pedagogika w dobie przemian kulturowych*. Kraków.
- Klimkiewicz, K. (2015). Rola praktyk studenckich w doskonaleniu praktycznego aspektu kształcenia studentów uczelni wyższych, „*Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*”, 225, p. 93-101.
- Laboratoria inLAB - fińska metoda na polskie innowacje!, http://www.pi.gov.pl/parp/chapter_86197.asp?soid=FD823A510E54443DBE66E723159D712E (access: 20.09.2018 r.).
- Mazur, P., Miterka, E. (2011). Practice and knowledge of the path to success – The State School of Higher Education in Chelm project. In: *Sociální pedagogika v souvislostech globální krize*, ed. M. Bargel, E. Jarosz, M. Jůzl, Brno.
- Nalaskowski, S. (1981). Ogólne i specjalistyczne składniki wykształcenia jako teoretyczna podstawa uniwersyteckich studiów pedagogicznych. In: *Psychologiczne i pedagogiczne aspekty studiowania*, ed. S. Kawula, Toruń.
- Ratajczak, S., Uroda, J. (2016). Innowacje dydaktyczne jako element przewagi konkurencyjnej na rynku uczelni wyższych. In: *Procesy innowacyjne*

w polskiej gospodarce potencjał zmian, ed. A. Francik, K. Szczepańska-
Woszczyńska, J. Dado, Dąbrowa Górnicza.

Sagor, R. (2013). Badanie przez działanie, Warszawa.

Śliwerski, B. (2010). Myśleć jak pedagog. Sopot.